

Mihai Ștefan

CÂND
ÎNFLORESC
MACII

Libris
EDITORIAL
Brașov 2020

CUPRINS

MULȚUMIRI • 5

~PROLOG~ • 9

I. • 11

II. • 23

III. • 35

IV. • 61

V. • 79

VI. • 89

VII. • 113

VIII. • 135

IX. • 145

X. • 155

XI. • 161

XII. • 173

XIII. • 179

XIV. • 185

XV. • 195

XVI. • 207

XVII. • 211

I.

Obișnuiam ca la ora asta târzie să ne lăsăm pe genunchi și să ne plecăm capetele, în semn de mulțumire lui Dumnezeu, pentru tot ce ne-a dat: de la roadele câmpului puține, dar crescute din toamna aceasta, până la nenumăratele binecuvântări și fericiri demult apuse. Astăzi am cules porumbul cu silă, știuleții uscați și aspri trezindu-mi amintiri grele și răsculându-mi regrete. Ce importanță mai au acum pentru mine toate aceste grâne plesnite și arse de soare? Îmi aduc mai multă amărăciune și mai multă mâhnire ca în orice alt an. Mai multă nepăsare ca niciodată.

Dacă printr-o putere de vraci puteam să văd ce avea să se petreacă, nu mai aruncam nicio sămânță în pământul ăsta roditor, îl lăsam să se întărească și să crape, să fie năpădit peste tot de buruieni. Cu ce viață să secer munca mâinilor noastre decât cu aceea care și-a pus sufletul și nădejdea în fiecare știulete de porumb și-n fiecare spic de grâu? Priveam azi câmpurile lungi și late, pante maronii și galbene din depărtare, viu colorate și îmbunătătoare sătenilor, dar pale și răuvoitoare mie.

Acum un an, mă aflam și eu printre acei săteni, eu și soția mea. Fusesse o vară mai îngăduitoare ca aceasta,

cu mai multe ploi reci și cu o zăpușeală slabă, iar de puținul pe care îl aduceam într-o căruță acasă, izbuteam mai greu să ne bucurăm. Dacă mă gândesc mai bine, eu eram cel nemulțumit și îngâmfat, regretând în sine truda și sudorile curse, dorindu-mi mai mult. Ea mă îmbuna și-mi ridica fruntea din pământ spunându-mi:

„Nu te mai amăgi, Mircea! Atât a vrut Domnu’ pe anul ăsta, cu atât trebuie să ne mulțumim.” Făcea o pauză scurtă, iar apoi adăuga cu un surâs pe buze:

„Anu’ viitor la mai mult rod s-avem parte!”

Era înțeleaptă și chibzuia mereu lucrul cum trebuie. Îmi amintesc cu drag, în zilele în care o curtam, cum apusul lăsa loc încet nopții, iar noi doi dansam în amurg, la horile din sat. Mereu tăia cu blândețe „amorezatul din mine”, spunând-mi că-i foarte târziu și ai ei o s-o mustre tare dacă ajunge pe întuneric acasă. O strângeam la piept cu foc, strivindu-i ia și fota înflorată, nedorind să slăbesc strânsoarea nici măcar un pic. Mă certa copilărește – eu priveam la buzele ei roșii și calde, la fața ei senină și îmbujorată, și îi auzeam vorbele doar la răstimpuri. Îmi spunea să nu mai zăbovesc mult, când își lua rămas bun, argumentând că „noaptea-i pentru odihnă și ziua-i pentru lucru și joc”, și-o vedeam plecând cu pași ușori și grăbiți...

În primăvara anului acesta (1935), pe la sfârșitul lunii mai, când pomii isprăviseră să se scuture de flori și să plămădească fruct, Victoria a decis să se scuture și ea de

pomul vieții ei, care a încetat să mai rodească și a secătuit în moarte. O văd și acum trântită lângă pat: lungă și inertă cu fața în jos, cu plete castanii, dar lugubre curgându-i pe spate, cu mâna dreaptă larg deschisă parcă arătând spre sticla cu lichid maroniu. Fața îi era la fel de frumoasă, pielea palidă îi era rece, semn că suicidul avusese loc cu câteva ore în urmă. Pe lângă acest lucru, singura dovadă clară ce îi atesta moartea, și nu un somn profund, se reflecta în firul de cianură care-i traversa obrazul, din colțul gurii până la pata deja creată pe podea. Groaza pe care am trăit-o atunci nu am mai simțit-o niciodată. Mi-ar fi greu să reproduc acum războaiele ce s-au dus în interiorul meu atunci. De aceea, nu am mai dorit să mi-o aduc aminte așa, ci cum a fost pe parcursul vieții ei.

Duminicile consecutive și neratate în care jucam la horile din sat rămân cele mai frumoase amintiri cu Victoria mea, amintiri pe care le derulez tot timpul, când dorul de ea e crâncen sau când regretele vin șiroaie și crude. Voioșia din acele zile, cheful de viață și bucuria ei le regăseam la fiecare dans în pereche, pe care i-l ceream și pe care mi-l accepta cu obrajii îmbujorați. Atunci au început zilele îndrăgostirii mele de această fată, ce mi se părea unică și rară în comparație cu toate celelalte, cum este scoica cu perlă înconjurată de alte mii de scoici goale de pe fundul mării. M-am îndrăgostit fără leac și s-au scurs de atunci nouă ani.

Îmi amintesc că mă vrăjise puternic cu acei ochi verde-smarald, intenși și adânci, făcuți pentru a fi puși și priviți într-o expoziție cu artiști străini. Avea o piele albă ca spuma laptelui sau ca prima zăpadă cernută din iarnă, și din tâmplă până la piept, acoperindu-i urechile, îi creștea o coamă castanie ce deseori la joc și-o prindea la spate în cosiță, precum fetele de viță nobilă. Sub nasul perfect, nici prea lung și nici prea scurt, urma o culme mică din care răsăreau două buze cărnoase și rozalii ce-mi ispiteau mereu gândul. Priveam la ea și parcă nu-mi venea a crede. Simțeam că cele mai frumoase părți femeiești din lume și-au vorbit să se adune și să se alipească în această femeie: de la picioare subțiri și nu foarte înalte, la un mijloc ușuratic pe care-l prindeam și-l conduceam cu plăcere la hori, un piept femeiesc sculptat de mai marii greci, din care răsăreau două mere coapte, două brațe calde și lunguiețe care se terminau cu mâini fine. Numai degetele sale îmi dădeau fiori pe șira spinării, când mi se plimbau de pe umeri pe spate în timpul dansului...

Nepunând la socoteală trăsăturile ei de ducesă cu sânge germanic și corpul de zeiță legendară, focul ce i se aprindea la învârtite sau sârbe m-a fascinat de la prima vedere. Începea mereu lent și timidă, dându-ți impresia că nu poate duce foarte mult și va obosi repede. Pornea apoi cu avânt, fără să-mi dau seama când, dând mai repede din picioare și lovind pământul cu putere.

Sângele i se răspândea prin obraji, iar pofta de joc i se vedea în ochi și-n surâsul provocator. Simțeam căldura mișcărilor ei, patima ce i se răscolea în corp, dorința de a crește viteza jocului, de a scăpăra flăcări din călcâie. În anumite momente, îmi spuneam că voi ceda și că nu voi mai putea duce jocul foarte mult, fiindcă din fața mea dovedindu-mi răspunsul contrariu. O simțeam cum mă trage după ea, cum nu se lasă condusă. În acele clipe îi înțelegeam limba ascunsă în gesturi, o limbă ce-mi dezvăluia femeia independentă și nesupusă bărbatului.

A trecut mult timp de atunci, deși îmi pare atât de aproape, atât de clar. Ne vedeam pe ascuns la acele chefuri organizate în curțile sătenilor. Părinții Victoriei, în special domn' Eftimie, nu mă aveau deloc la inimă, din pricina neamului meu, și mai ales a certurilor iscate pentru pământ (bătaia din 1923, bine știută de întreg satul, când bătrânii Zamfirescu și Zăgreanu aproape că s-au ucis în câmp, într-o luptă iscată din cauza câtorva prăjini de pământ, neîmproprietărite). În plus, aceștia doreau ca singura lor fică să se mărite cu un băiat înstărit, cu o familie binevăzută de ceilalți. Cum ai mei nu mai aveau destui bani pentru școală și studiile mele de la oraș, au fost nevoiți să mai lase din pământuri și să le vândă...

Le promisesem că o să merite toate sacrificiile pe care le făcuseră. De mic copil îmi plăcea să citesc și făcusem din asta plăcerea mea vinovată. L-am prins în

mâinile mele micuțe de atunci pe Creangă și cutreieram prin basmele sale, în loc să cutreier câmpul cu tata, cum făceau toți băiețandrii de vârsta mea. Când am mai crescut și devenisem flăcău, ardeam lampa cu gaz până târziu pe nuvelele și povestirile fantastice ale lui Eliade, unde miticul se împletea așa de bine cu bizarul. Romanele pe care le sorbeam cu atâta patimă erau scrise de autori francezi ca Stendhal, Balzac, dar și de ai noștri, Camil Petrescu, Rebreanu, Slavici. Toate acele cărți, de care mă bucuram în acei ani, le luam cu împrumut de la domnul Jonas, un bărbat cărunt, cu rădăcini germane, care și-a găsit locul la noi în țară. Îi plăcea la nebunie Muntenia, și mai ales sătucul nostru, liniștit și îndepărtat de aglomerația și rumoarea Bucureștiului. Iarna la gura sobei lui Jonas, când încercam să-l învăț pe Eminescu pentru a-i recita Victoriei, acesta îmi spunea melancolic :

„Simți și tu mirosul satului acum? Miros de fum și viscol, ce vine să străbată casa, să intre pe la crăpăturile cele mai mici și să ajunghe la nasurile noastre cu răcoară...”

Știa destul de bine românește și era în Iernați mai bine de zece ani. Avea o dihanie de bibliotecă, cu multe tomuri groase în germană, iar câteva rafturi separate erau umplute cu literatură românească sau universală, dicționare după care neamțul învăța românește, o „limbă frumoasă și dulghie”, cum îmi spunea adeseori. Îi sunt recunoscător acestui om întreaga viață pentru că m-a încins de mic cu fierul culturii, sfârâindu-mi pe inimă

și creier. Fără de carte, nu aş mai fi însemnat aceste mărturisiri și nu știu ce altceva aş fi uneltit. Chiar dacă aş vrea, nu mai am de unde să-l iau pe acest fierar. Bătrânețea și căruntețile l-au ajuns din urmă și a fost nevoit să se întoarcă în țara sa mamă. Nu știu dacă acest domn s-a stins și nu mai e în viață în acest moment. Știu doar că-mi va rămâne în suflet și-n conștiință, precum ultimele sale spuse înainte să plece:

„Ai grijă, Mirce ! (așa cum mă chema el), vei fi aici, și-și duse mâna la inimă cu un gest scurt, dar tremurat, ca un fiu pentru mine, până la moarte.” L-am luat în brațe și de atunci nu l-am mai văzut...

Alesesem să-mi continui studiile la București, pe filosofie. Aveam optsprezece ani de-abia împliniți și îmi amintesc cum mi-am luat rămas bun de la tata, urcându-mă în tren, gata să dau piept cu viața de orășean. Mi-a fost foarte greu de cum am ajuns. Nu cunoșteam locurile, nu cunoșteam universitatea, nu cunoșteam pe nimeni. Un singur și bun prieten mi-am făcut în perioada aceea. Colegul meu de cameră, Valentin, cu care m-am împrietenit destul de repede. A văzut că-mi plăcea și mă străduiam să-nțeleg filosofia, nepunând la socoteală faptul că veneam de la sat. Ceilalți studenți bucureșteni mă evitau și observam judecata lor asupra mea. Se credeau mai buni, fiind de la oraș, iar toate celelalte aspecte curgeau de la sine. Nu aveam o ținută decentă ca a celorlalți băieți (cu banii primiți de la tata îmi luasem o pereche de pantaloni și pantofi negri, alături de o cămașă

simplă, albă, fără sacou), nu aveam aceleași mișcări joviale și același farmec bărbătesc ca al domnișorilor învățați, nu aveam aceeași „bună purtare” primită de acasă, ca a lor. Pe scurt, nu eram orășean, eram un simplu țăran. Valentin, însă, nu s-a bizuit pe fațadă, ci pe interior. Mergeam la cursuri împreună, luam mesele împreună, discutam tot felul de subiecte legate de cărți, cultură și nu numai. Îmi povestea cum e viața sa de capitală, iar eu îi povesteam despre cea lăsată în satul de suflet. De multe ori eram cu gândul la Victoria, fata pe care o lăsasem în urmă, dar care-mi stăruia în suflet neconținut. Ne trimiteam scrisori, singura metodă prin care îi mărturiseam dorul de a o revedea:

Dragă Victorie,

Sunt de o lună în acest București străin, iar dorul de tine mă apasă tot mai mult, cu fiecă clipă. Vreau să mă știu sănătos, voinic și plin de nerăbdare să te strâng la piept. Nu știu când va fi acea zi când ne vom regăsi, la acest moment, dar iată că ne putem scrie și ne putem înșira pe foaie gânduri și frământări ce ne răscolesc. Cum mai ești? Ce-ai mai făcut în tot acest timp, de când am părăsit sătucul nostru?

Aștept să te găsesc bine și frumoasă, plină de viață și de joc, așa cum te știu.

Cu dor și foc ,

Mircea. Z

Timp de șase luni, tata mi-a trimis sume covârșitoare, atât cât a putut scoate din pământurile vândute, însă când taxele s-au mărit, și pământul s-a subțiat, i-am trimis o scrisoare prin care renunțam la studiu, la universitate, la viitor:

„... Îmi pare rău, dar nu mai pot continua așa, sorbind prostește din truda voastră, cedând pământurile moștenite altora, și transformându-le în maldăre de hârtii. Îmi pare rău că nu am ținut promisiunea mea față de tine, tată, îmi pare rău că nu voi ajunge acel om mare de care-ți vorbeam! Mă întorc cu primul tren...”

Rămăsesem cu patru pogoane și jumătate din nouă și cu un tată negru de supărare. Revenisem acasă bucuros - pentru Victoria și sat, și totodată necăjit, pentru paguba pricinuită. Tata vânduse deja peste jumătate din pământuri pentru a mă ține la oraș, și toată rușinea satului era îndreptată asupra lui, din pricina mea. De fiecare dată când venea vorba de vreun flăcău din sat, ca Lorențiu a lu' Poenaru, care studia la Paris, și care venea de vreo sărbătoare acasă, vorbind franceza „ca pe apă”, taică-miu mă lua la rost. Îmi reamintea de pământurile noastre din străbuni, care sunt „acum călcate și muncite de alții” și de irosirea banilor strânși pe „învățărilor mele filosoafe”. Îl enerva la culme că „mă țineam după fusta Victoriei lu' Eftimie”, blestemându-i neamul „ce ne-a rupt cu dinții sălbatic din ce era al nostru”. Mama era

înger păzitor în casă, și-mi lua apărarea mereu în fața tatălui furibund, spunându-i :

„Adu-ți aminte cum tânjeai și tu după frumusețile Sandei lui Eftimie, cum îți licăreau ochii la hori când juca dânsa. Lasă-ți băiatu’, că pe el îl ai mai drag pe lume, să se bucure de tinerețele lui, și dacă-i mintea și inima-i la fata asta, acolo să-i statornicească. Iară pământurile au fost rânduite de cei străbuni, iar cu sau fără voia lor, oasele le putrezesc tot în pământ unde vom ajunge cu toții.” Îi potolea furia și bătrânul începea să se liniștească, alături de femeia fără de care nu l-aș fi văzut trăind.

Eram în a douăzecea primăvară, iar Victoria de-abia înflorea în a optsprezecea. Îmi mărturisea la câte o petrecere, când ne plimbam singuri în spatele ogrăzii, și nu era nimeni să ne-audă, „că mă are adânc la inima sa și, chiar dacă au trecut doi ani de când focul s-a aprins, el tot o mistuie”. Îi mărturiseam că-i frumoasă și o întrebam cavalierește „dacă cu același foc, de care-mi vorbea, m-a vrăjit demult la joc?” și începea să râdă copilărește. Se întrista la fel de repede cum se însenina și îmi spunea că oricât ne-am dori să ne legăm, ar fi de neînchipuit cu două familii prinse în mreaja neînțelegerii, cu doi tați înverșunați. Îi mângâiam cu blândețe creștetul, în timp ce-o strângeam la piept. Atunci i-am mărturisit, după lungi zile în care am stăruit a mă gândi, că o vreau de soție, că nu-mi pasă de gâlceava dintre familiile noastre, că vreau doar s-o iubesc în fața

lui Dumnezeu. A început să plângă la auzul celor spuse. Tălmăcesc și acum trăirile ei din acel moment. Bucuria iubirii împărtășite amestecată cu tristețea abandonării persoanelor dragi. Într-o lună, depuneam jurămintele la biserică, ea fără niciun părinte, eu sub călăuzirea mamei, alături erau câțiva prieteni, preotul și Dumnezeu.